

Zmiany w podstawie programowej 2024 zgodne z załącznikiem do rozporządzenia z 28.06.2024 r.

Zasadnicze zmiany w przedmiocie:

Zmiana celów kształcenia – wymagań ogólnych

I. Chronologia historyczna. Uczeń:

- 1) porządkuje i synchronizuje wydarzenia z historii powszechnej oraz dziejów ojczystych;
- 2) dostrzega zmienność i dynamikę wydarzeń w dziejach, a także ciągłość procesów historycznych i cywilizacyjnych.

II. Analiza i interpretacja historyczna. Uczeń:

- 1) analizuje wydarzenia, zjawiska i procesy historyczne w kontekście epok i dostrzega zależności pomiędzy różnymi dziedzinami życia społecznego;
- 2) rozpoznaje rodzaje źródeł, ocenia przydatność źródła do wyjaśnienia problemu historycznego;
- 3) dostrzega mnogość perspektyw badawczych oraz różnorakie interpretacje historii i ich przyczyny;
- 4) ugruntowuje potrzebę poznawania przeszłości dla rozumienia współczesnych mechanizmów społecznych i kulturowych.

III. Tworzenie narracji historycznej. Uczeń:

- 1) tworzy narrację historyczną w ujęciu przekrojowym, jak i problemowym;
- 2) dostrzega problem i buduje argumentację, uwzględniając różne aspekty procesu historycznego;
- 3) dokonuje selekcji i hierarchizacji oraz integruje informacje pozyskane z różnych źródeł wiedzy.

Treści nauczania – wymagania szczegółowe

ZAKRES PODSTAWOWY – ZMIANA 2024
XLV. Świat na drodze do II wojny światowej. Uczeń:
Bez zmian
XLVI. Wojna obronna Polski w 1939 roku. Agresja Niemiec (1 września) i Związku Sowieckiego (17 września). Uczeń:
2) wyjaśnia cele wojenne hitlerowskich Niemiec i ZSRS;
Usunięto z końca punktu: (...) charakteryzuje główne linie narracyjne antypolskiej propagandy agresorów uzasadniających swój atak na Polskę;
3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, uwzględniając żołnierzy i ludność cywilną oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, z uwzględnieniem własnego regionu;
Było: 3) charakteryzuje etapy wojny obronnej, podaje przykłady bohaterstwa obrońców, w tym: Westerplatte, Poczty Polskiej, Mokrej, Wizny, bitwy nad Bzurą, Warszawy i Kołka, oraz zbrodni wojennych dokonanych przez agresorów, w tym w: Wieluniu, Bydgoszczy, Katowicach i Grodnie;
4) przedstawia podział ziem polskich między okupantów;
Usunięto z końca punktu i przeniesiono na poziom rozszerzony: (...) wskazuje przykłady współpracy między nimi;
Przeniesiono na poziom rozszerzony:
7) charakteryzuje materialne i demograficzne skutki przegranej wojny obronnej;

XLVII. II wojna światowa i jej etapy. Uczeń:

Przeniesiono na poziom rozszerzony:

1) omawia współpracę hitlerowskich Niemiec i ZSRS w latach 1939–1941;

3) charakteryzuje politykę hitlerowskich Niemiec na terenach okupowanej Europy;

Usunięto z końca punktu:

(...) z uwzględnieniem różnic w modelach polityki okupacyjnej realizowanej przez Niemcy na wschodzie i na zachodzie;

XLVIII. Polska pod okupacją niemiecką i sowiecką. Uczeń:

Usunięto:

1) przedstawia prawnoustrojowe regulacje okupacyjnych władz dotyczące terytorium państwa polskiego i zamieszkującej tam ludności;

2) wymienia i charakteryzuje przykłady zbrodni niemieckich i sowieckich zarówno tych o wymiarze ogólnokrajowym (np. zbrodnia katyńska, Auschwitz-Birkenau), jak i regionalnym (np. Palmiry, Piaśnica, Ponary);

Było:

3) wymienia i charakteryzuje przykłady największych zbrodni niemieckich i sowieckich (m.in. Auschwitz, Palmiry, Piaśnica, niemiecki obóz dla polskich dzieci w Łodzi, Ponary, Katyń, Miednoje, Charków);

3) porównuje system sowieckich i niemieckich obozów pracy, obozów koncentracyjnych oraz obozów zagłady; omawia kwestie deportacji i wysiedleń ludności;

Usunięto z końca punktu:

(...) oraz jej planowanego wyniszczenia, z uwzględnieniem powstania na Zamojszczyźnie;

4) wyjaśnia przyczyny i **znaczenie** konfliktu polsko-ukraińskiego (...)

Było:

4) wyjaśnia przyczyny i **rozmiary** konfliktu polsko-ukraińskiego

5) charakteryzuje różne postawy polskiego społeczeństwa wobec polityki okupantów, wymienia przykłady heroizmu Polaków;

Usunięto z końca punktu:

(...) w tym Witolda Pileckiego i Maksymiliana Marii Kolbego; podaje przykłady kolaboracji z Niemcami i Sowietami;

Usunięto:

7) charakteryzuje sytuację dzieci i młodzieży pod okupacją niemiecką i sowiecką oraz wskazuje przykłady patriotycznych postaw młodzieży (np. udział w konspiracyjnym harcerstwie);

XLIX. Niemiecka polityka eksterminacji. Uczeń:

1) przedstawia ideologiczne podstawy eksterminacji **Żydów oraz innych grup etnicznych i społecznych** przez Niemcy hitlerowskie;

Było:

(...) całych narodów oraz „istot niegodnych życia” (eutanazja) prowadzonej (...)

Usunięto:

3) rozpoznaje główne miejsca eksterminacji Żydów polskich i europejskich oraz innych grup etnicznych i społecznych na terenie Polski i Europy Środkowo-Wschodniej (w tym: Auschwitz-Birkenau, Treblinka, Sobibór i Babi Jar);

3) opisuje położenie ludności żydowskiej oraz formy oporu, na przykładzie powstania w getcie warszawskim;

Było:

4) opisuje postawy ludności żydowskiej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem powstania w getcie warszawskim;

4) charakteryzuje postawy społeczeństwa polskiego i społeczności międzynarodowej wobec Holokaustu, z uwzględnieniem Sprawiedliwych, na przykładzie Ireny Sendlerowej, Antoniny i Jana Żabińskich oraz rodziny Ulmów.

Usunięto z punktu:

(...) s. Matyldy Getter (...)

L. Działalność władz Rzeczypospolitej Polskiej na uchodźstwie i w okupowanym kraju. Uczeń:

3) przedstawia przykłady bohaterstwa żołnierzy polskich na frontach II wojny światowej;

Usunięto z końca punktu:

(...) w tym: bitwę o Narvik, bitwę o Anglę, bitwę pod Tobrukiem, bitwę o Monte Cassino, bitwę pod Falaise, bitwę o Arnhem, bitwę o Kołobrzeg, bitwę o Brede i zdobycie Berlina;

7) wyjaśnia uwarunkowania akcji „Burza”;

Było:

omawia uwarunkowania i cele akcji „Burza”;

8) charakteryzuje powstanie warszawskie (uwarunkowania polityczne, charakter przebiegu walk, następstwa powstania, postawę aliantów zachodnich i Związku Sowieckiego).

Było:

(...) (uwarunkowania polityczne, przebieg walk, ludobójstwo na Woli, następstwa powstania, postawę aliantów i Związku Sowieckiego);

Usunięto:

9) zestawia najważniejsze wydarzenia z dziejów Polski w okresie II wojny światowej z wydarzeniami w Europie i na świecie.

LI. Świat po II wojnie światowej. Początek zimnej wojny. Uczeń:

2) wyjaśnia genezę zimnej wojny, z uwzględnieniem wojny w Korei oraz problemu niemieckiego;

Było:

2) wyjaśnia genezę zimnej wojny i wskazuje najpoważniejsze punkty zapalne w pierwszej jej fazie (wojna w Korei, problem niemiecki);

3) omawia proces sowietyzacji państw Europy Środkowo-Wschodniej;

Usunięto z końca punktu:

(...) i opór wobec komunizmu (Berlin – 1953 rok, Węgry – 1956 rok, Czechosłowacja – 1968 rok)

Dodano wyróżniony fragment:

4) wyjaśnia genezę NATO i Układu Warszawskiego i **charakteryzuje oba bloki polityczno-wojskowe;**

Dodano punkt:

5) charakteryzuje zmiany w ZSRS po śmierci Stalina;

Dodano punkt:

6) opisuje wydarzenia w NRD w 1953 r., na Węgrzech w 1956 r. i Czechosłowacji w 1968 r.

LII. Dekolonizacja, integracja i nowe konflikty. Uczeń:

1) wyjaśnia genezę procesów dekolonizacyjnych w Azji i Afryce;

Usunięto z punktu:

(...) i skutki(...)

Usunięto punkt:

5) charakteryzuje skutki przejęcia władzy w Chinach przez komunistów (największe ludobójstwo po 1945 roku – polityka Wielkiego Skoku):

LIII. Przemiany cywilizacyjne na świecie. Uczeń:

Dodano punkt:

1) charakteryzuje i wyjaśnia znaczenie najważniejszych przemian naukowo-technicznych na świecie po II wojnie światowej;

3) charakteryzuje zjawisko „rewolucji obyczajowej” i ruchów młodzieżowych, ze szczególnym uwzględnieniem wydarzeń 1968 r.;

Było:

2) charakteryzuje kulturowe tło i długofalowe konsekwencje rewolucji 1968 roku.

Dodano punkt:

4) opisuje rozwój nowych środków komunikacji społecznej i ocenia ich znaczenie.

LIV. Świat na przełomie tysiącleci. Uczeń:

1) charakteryzuje przemiany społeczno-polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej w latach 1989–1991;

Usunięto z końca punktu:

(...) („jesień narodów”, zjednoczenie Niemiec, rozpad ZSRS i powstanie niepodległej Ukrainy, Białorusi oraz państw bałtyckich);

Dodano punkt:

2) opisuje konflikty na terenie byłej Jugosławii oraz wojny czeczeńskie;

3) przedstawia główne etapy rozwoju Unii Europejskiej.

Było:

2) charakteryzuje procesy integracyjne (Unii Europejskiej) oraz dezintegracyjne (rozpad Jugosławii i Czechosłowacji) w Europie.

LV. Proces przejmowania władzy przez komunistów w Polsce (1944–1948). Uczeń:

1) opisuje straty demograficzne, gospodarcze i kulturowe po II wojnie światowej;

Usunięto z końca punktu:

(...) (ze szczególnym uwzględnieniem wymuszonych migracji milionów Polaków oraz dalekosiężnych skutków eksterminacji znacznej części polskich elit);

Dodano punkt:

2) porównuje obszar państwa polskiego przed i po II wojnie światowej;

3) charakteryzuje okoliczności i etapy przejmowania władzy w Polsce przez komunistów;

Usunięto z końca punktu:

(...) oraz formy zniewalania Polaków przez reżim komunistyczny (terror fizyczny, propaganda, cenzura);

4) omawia przejawy oporu społecznego wobec komunizmu, w tym działalność opozycji legalnej oraz podziemia antykomunistycznego;

Było:

(...) („żołnierze niezłomni” – w tym: rtm. Witold Pilecki, Danuta Siedzikówna ps. „Inka”, płk Łukasz Ciepliński, a także rola Kościoła katolickiego, znaczenie emigracji);

Dodano punkt:

5) opisuje represje sowieckiego i polskiego aparatu bezpieczeństwa (w tym obława augustowska);

LVI. Stalinizm w Polsce i jego erozja. Uczeń:

1) przedstawia proces sowietyzacji kraju na płaszczyźnie ustrojowej, gospodarczo-społecznej i kulturowej;

Było:

1) charakteryzuje proces sowytyzacji na przykladzie terroru stalinowskiego, nowego ustroju panstwa (konstytucja z 1952 roku), kolektywizacji i „bitwy o handel” oraz socrealizmu w kulturze;

Dodano punkt:

2) omawia i ocenia skutki terroru stalinowskiego w Polsce;

3) wyjasnia przyczyny i następstwa poznańskiego czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 r.;

Było:

3) wyjasnia przyczyny, postulaty (nie tylko socjalne) i następstwa Poznańskiego Czerwca oraz znaczenie wydarzeń październikowych 1956 roku.

4) opisuje relacje panstwo – Kościół w okresie stalinizmu.

Było:

2) opisuje formy i konsekwencje prześladowania Kościoła katolickiego (z uwzględnieniem szkodliwych reperkusji dla integracji Ziemi Zachodnich i Północnych);

LVII. Polska w latach 1957–1981. Uczeń:

3) wyjasnia społeczno-polityczną rolę Kościoła katolickiego;

Usunięto z końca punktu:

(...) ze szczególnym uwzględnieniem roli prymasa Stefana Wyszyńskiego i jego programu duszpasterskiego (Jasnogórskie Śluby Narodu, Wielka Nowenna, obchody milenijne);

Punkt dotyczący prymasa Stefana Wyszyńskiego dodano na poziomie rozszerzonym.

4) charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej w latach 1976–1980;

Usunięto z punktu:

4) charakteryzuje i ocenia działalność opozycji politycznej i niezależnego ruchu wydawniczego w latach 1976–1980;

LVIII. Dekada 1981–1989. Uczeń:

1) wyjaśnia przyczyny wprowadzenia stanu wojennego, opisuje jego specyfikę oraz społeczne, gospodarcze i polityczne skutki;

Usunięto z końca punktu:

(...) (ze szczególnym uwzględnieniem Kopalni Węgla Kamiennego „Wujek”, „Solidarności Walczącej”, bł. ks. Jerzego Popiełuszki);

Dodano punkt:

2) charakteryzuje postawy Polaków wobec stanu wojennego, przedstawia formy oporu społecznego oraz ocenia rolę ks. Jerzego Popiełuszki i omawia okoliczności jego śmierci;

LIX. Narodziny III Rzeczypospolitej i jej miejsce w świecie na przełomie XX i XXI wieku. Uczeń:

Usunięto punkt:

1) przedstawia proces rozpadu Układu Warszawskiego i odzyskiwania suwerenności przez Polskę;

2) wyjaśnia kontrowersje wokół problemu dekomunizacji i lustracji;

Usunięto z punktu:

(...) porównuje rozwiązanie tych kwestii u naszych sąsiadów (Czechosłowacja, Niemcy);

4) charakteryzuje i ocenia polską politykę zagraniczną (w tym przystąpienie Polski do NATO i do Unii Europejskiej).

Usunięto z końca punktu:

(...) współpracę regionalną na przykładzie Grupy Wyszehradzkiej (V4) oraz relacji Polski z Ukrainą i państwami bałtyckimi;

Usunięto:

6) ocenia znaczenie i skutki katastrofy smoleńskiej 10 kwietnia 2010 roku dla państwa polskiego;

7) charakteryzuje główne przemiany kulturowe, polityczne, społeczne i gospodarcze w Polsce w drugiej dekadzie XXI wieku, ze szczególnym uwzględnieniem: kryzysu demograficznego, kwestii zachowania tożsamości kulturowej, zmian zachodzących w Unii Europejskiej, transformacji energetycznej, dyskusji nad zmianami klimatycznymi.

Poniżej zamieszczono szczegółowe informacje dotyczące zmian w odniesieniu do poszczególnych działów podręcznika.

Historia 4. Cz. 2. Zakres podstawowy. Podręcznik

Dział	Temat	Usunięto	Zmieniono
II. Świat w epoce zimnej wojny	1. Następstwa II wojny światowej	Bez zmian	Bez zmian
	2. Geneza i początki zimnej wojny	Bez zmian	Bez zmian
	3. Związek Radziecki po II wojnie światowej. Przejawy sowieckiej dominacji w Europie Środkowo-Wschodniej	Bez zmian	Bez zmian
	4. Przemiany polityczne i społeczne w USA po II wojnie światowej	Bez zmian	Bez zmian
	5. Dekolonizacja	Bez zmian	Bez zmian

	6. Rywalizacja supermocarstw i konflikty zimnowojenne	Bez zmian	Bez zmian
	7. Konflikty na Bliskim Wschodzie po II wojnie światowej	Bez zmian	Bez zmian
	8. Proces integracji europejskiej	Bez zmian	Bez zmian
	9. Przemiany cywilizacyjne i społeczne po II wojnie światowej	Bez zmian	Bez zmian
	10. Kultura po II wojnie światowej	Bez zmian	Bez zmian
III. Polska po 1945 r.	1. Rządy komunistyczne w Polsce i opozycja po zakończeniu II wojny światowej	Bez zmian	Bez zmian
	2. Rozprawa z opozycją polityczną i ugruntowanie władzy komunistycznej	Bez zmian	Bez zmian
	3. Stalinizm w Polsce	Bez zmian	Bez zmian
	4. „Odwilż” i „mała stabilizacja”	Fragment dotyczący obchodów milenijnych i roli prymasa Wyszyńskiego – ten punkt jest realizowany na poziomie rozszerzonym.	Bez zmian
	5. Marzec '68 oraz grudzień '70 i ich następstwa	Bez zmian	Bez zmian
	6. Początki zorganizowanej opozycji demokratycznej w PRL-u	Bez zmian	Bez zmian

	7. Pod znakiem „Solidarności”. Polska 1980–1981	Bez zmian	Bez zmian
	8. Polska czasu stanu wojennego (1981–1983) oraz kryzysu lat 80.	Usunięto fragment dotyczący powstania Solidarności Walczącej.	Bez zmian
	9. Kultura polska w okresie powojennym	Bez zmian	Bez zmian
IV. Upadek komunizmu. Świat i Polska na przełomie tysiącleci	1. Załamanie się systemu komunistycznego w ZSRR i rozpad państwa	Bez zmian	Bez zmian
	2. Upadek systemu władzy komunistycznej w Polsce i narodziny III Rzeczypospolitej	Bez zmian	Bez zmian
	3. Przemiany polityczne w Europie Środkowo-Wschodniej	Bez zmian	Bez zmian
	4. Polska w dekadzie lat 90.	Bez zmian	Bez zmian
	5. Unia Europejska. Polska w strukturach Zachodu	Fragment związany z Grupą Wyszehradzką.	Bez zmian
	6. Najważniejsze kwestie polityczne i cywilizacyjne w świecie przełomu XX i XXI	Bez zmian	Bez zmian
	Warto przeczytać	Bez zmian	Bez zmian
Indeks	Indeks osobowy	Usunięto nr s. 149 – przy nazwisku Wyszyński Stefan	Bez zmian
	Indeks pojęć	Bez zmian	Bez zmian